

Bijstelling van de maatlat macrofauna voor de grotere snelstromende R-typen (R14, R15, R18)

De snelstromende riviertypen nemen binnen Nederland een bijzondere positie in. Ze komen voornamelijk in Zuid-Limburg voor en ecologisch functioneren ze vaak anders dan veel langzaam stromende systemen in de rest van het land. Tot de snelstromende typen worden gerekend: de beken en rivieren op zand/kiezel: R13, R14, R15 en R16(Grensmaas) en de beken op kalkbodemp: R17 en R18.

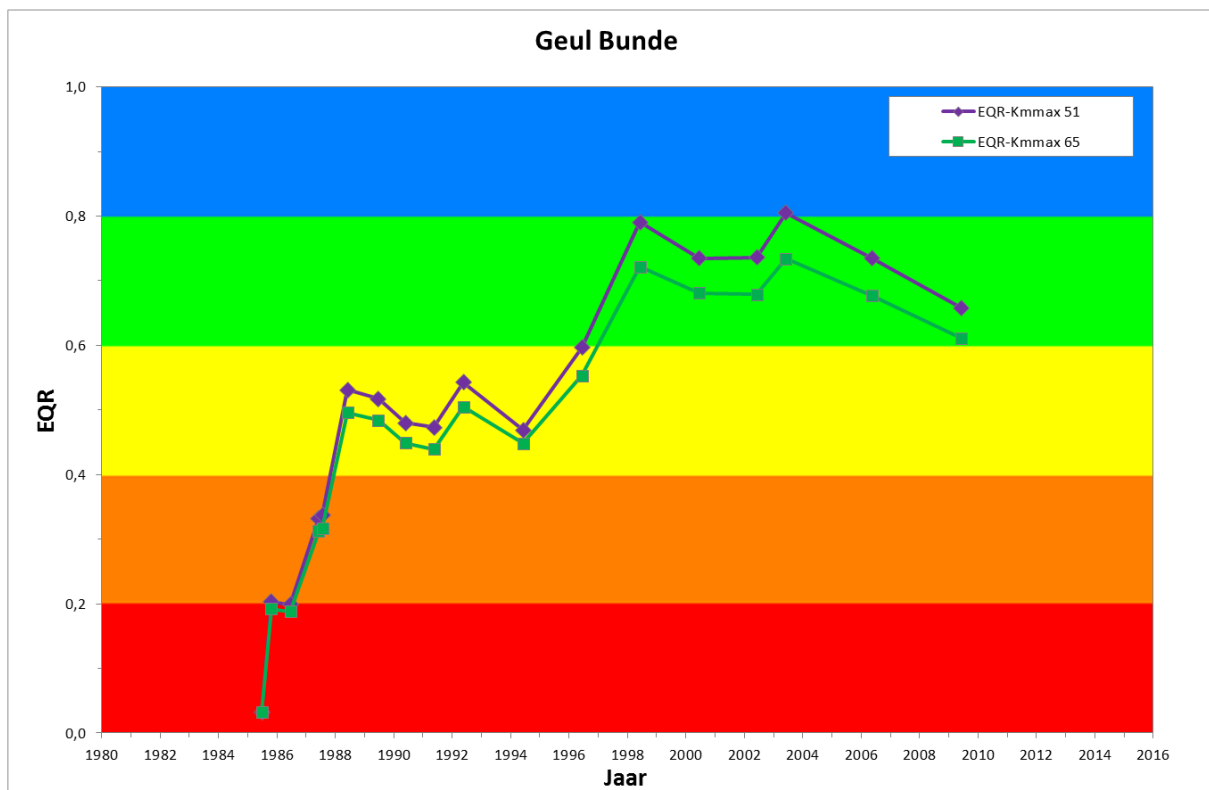
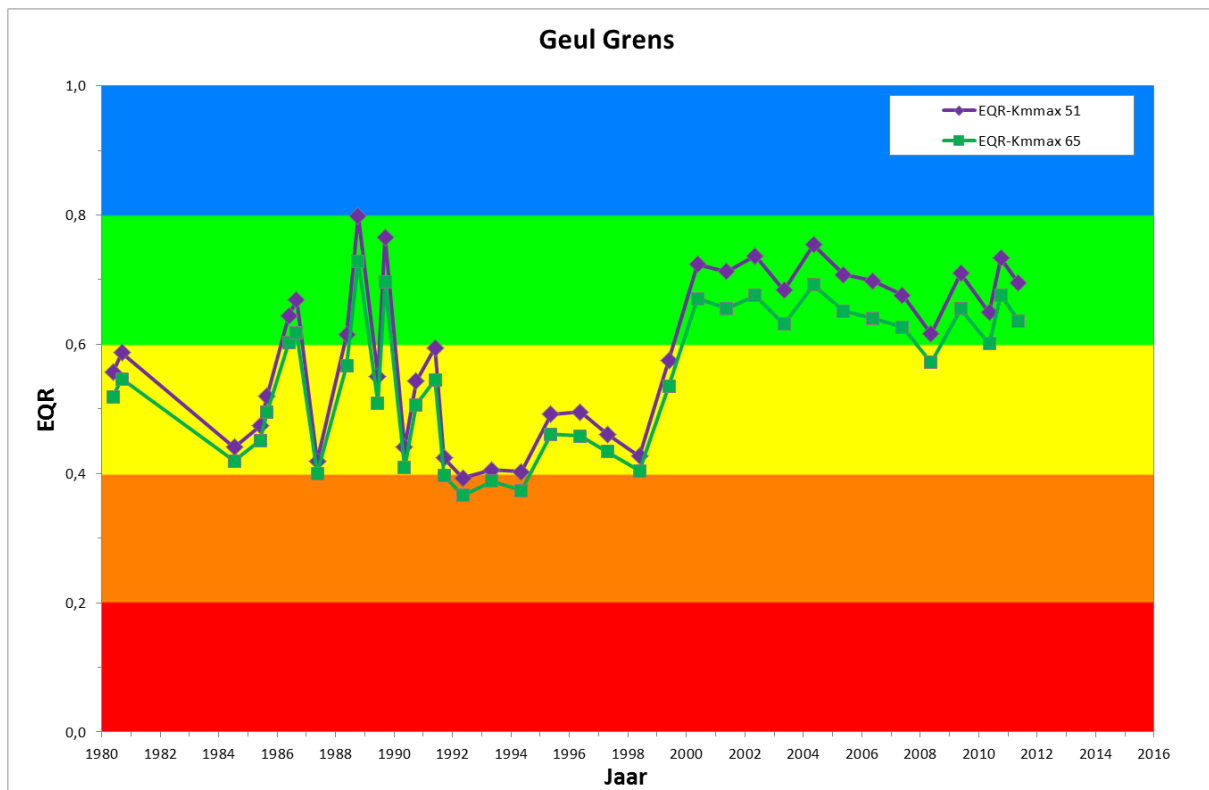
Bij de grotere snelstromende wateren zijn de maatlaten voor macrofauna in het algemeen minder kritisch dan voor langzaam stromende typen. Dit heeft zijn oorzaak in de aanwezigheid van meer kenmerkende en positieve indicatoren die voor kunnen komen onder snelstromende condities. De zuurstofomstandigheden zijn hier vaak stabiel, in de waterfase door zuurstofinslag, maar ook in en op de bodem doordat verslibbing van substraten minder snel optreedt (schoonspoeling). Daarnaast zorgt stroming voor een rijkere differentiatie in substraten, waardoor met name harde substraten beter vertegenwoordigd zijn. Dit biedt dus meer beschikbare milieus voor kenmerkende indicatoren. Dit alles leidt ertoe dat de maatlaten voor een aantal snelstromende typen verhoudingsgewijs hoog scoren en niet voldoende kritisch zijn. Zelf bij evidente organische belasting wordt vaak nog een redelijk hoge score behaald of wordt zelfs al voldaan aan de goede ecologische toestand.

In 2007 zijn de maatlaten voor de snelstromende typen R13 en R17 herzien, waarbij geconstateerd werd dat de maatlaten naar beneden zouden moeten worden bijgesteld (Van der Molen & Pot, 2007b). Dit is destijds gebeurd door de KMmax naar boven bij te stellen (van 51 naar 65%). De KMmax fungeert in de formule daarmee als een ijkfactor. Alhoewel destijds de wens is geuit om de KMmax ook voor de andere snelstromende typen (R14, R15, R18) bij te stellen, was dit niet mogelijk omdat deze (grotere) typen destijds al vast waren gesteld. Bij een herziening van de maatlaten is het aanbevelenswaardig dit alsnog te doen. In het beheersgebied van Waterschap Limburg geldt dit voor de typen R14, R15 en R18. In het beheergebied van Waterschap Aa en Maas voor het type R14. R16 betreft de Grensmaas. Voor de ontwikkeling van macrofauna in de grote rivieren loopt op dit moment een onderzoeksproject van RWS en eventuele maatlataanpassingen worden in dat traject opgepakt.

Een voorbeeld van het effect van het bijstellen van de KMmax is uitgewerkt voor het riviertje de Geul, type R18. Het bijstellen van de KMmax van 51% (huidige maatlat) naar 65% (voorstel) leidt hier consequent tot een lichte verlaging van de hogere scores, terwijl de lage scores vrijwel gelijk blijven. Zie onderstaande figuren van de Geul bij de grens met België (middenloop) en de Geul bij Bunde (benedenloop). Hiermee ontstaat net een realistischer beeld van de ecologische kwaliteit, want alhoewel veel soorten in de loop der tijd zijn teruggekomen met de verbetering van de waterkwaliteit, is het duidelijk dat nog altijd kritische soorten ontbreken die vroeger wel voorkwamen (historische gegevens vóór 1980). Ook blijven de abundanties van kenmerkende soorten vaak nog laag of fluctueren sterk. Het is duidelijk dat nog altijd behoorlijke vervuiling plaatsvindt, door ongezuiverde lozingen en matig functionerende rwzi (in België) en door overstorten en inspoeling van erosieproducten. Dit blijkt ook in de beek zelf door verslibbing van substraten en algengroei. Ook morfologisch voldoet de Geul nog niet volledig: op veel plekken ontbreekt natuurlijke beekdalbegroeiing (houtige vegetatie, bos) en op vrij veel trajecten vindt opstuwing plaats door watermolens.

Barend van Maanen

Waterschap Limburg

Literatuur

Molen, D.T. Van der & R. Pot [red] 2007b: Referenties en maatlatten voor natuurlijke wateren voor de Kaderrichtlijn Water. RWS-WD 2007-018 en STOWA 2007-32.

Tabel: waterlichamen in Nederland met type R14, R15, R18

Waterlichaam code	Waterlichaam	Waterbeheerder	status	Type
NL38_8F	Halsche Beek en Hooge Raam	Waterschap Aa en Maas	Sterk	
NL57_SWAL	Swalm		veranderd	R14
NL57_GELD	Geldernsch Nierskanaal		Natuurlijk	R14
NL58WRO04	Roer		Kunstmatig	R14
			Natuurlijk	R15
			Sterk	
NL58WRO39	Jeker	Waterschap Limburg	veranderd	R18
			Sterk	
NL58WRO30	Geul		veranderd	R18
			Sterk	
NL58WRO27	Worm		veranderd	R18
			Sterk	
NL58WRO42	Geleenbeek		veranderd	R18